

УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ У КОНТЕКСТІ ЗАВДАНЬ БОЛОНСЬКОГО ПРОЦЕСУ

Сучасне життя з його постійними кризами в політиці й економіці, з новими ринковими відносинами змушує викладачів проявляти гнучкість мислення, шукати нові підходи у викладанні навчальних дисциплін. На нашу думку, новий час вимагає від нас не стільки створення нових методів навчання, скільки переосмислення існуючих, перевірених досвідом ряду поколінь викладачів. Безумовно, що це стосується й пошуку найбільш ефективних підходів до навчання студентів економічного вузу такої дисципліни, як „Українська мова професійного спілкування”.

Успішність навчання суттєво залежить від умов, якими викладач, на наш погляд, забезпечує студентам навчатися активно й самостійно. Отже, повинні бути створені такі умови, за яких забезпечувалась би можливість активної ролі студентів у процесі навчання, систематичного тренування в самостійному отриманні знань і систематичному їх застосуванні.

Сучасна методика викладання курсу української мови професійного спілкування пропонує, наприклад, такі шляхи підвищення якості навчання мові спеціальності: активізація студентів на заняттях, індивідуалізація та диференціація навчання, розвиток пізнавальної самостійності студентів та інші. Кожен з цих методів має свої форми реалізації, види, прийоми тощо. Усі вони спрямовані на формування мовної професійної підготовки студентів.

Упровадження вище зазначених видів навчання дозволяє студентам в активному режимі формувати такі навички, як самостійний перенос знань та вмінь у нову ситуацію; бачення нової проблеми в знайомій ситуації; самостійне комбінування відомих способів діяльності тощо.

Одним з аспектів формування мовної професійної підготовки студентів-першокурсників є, на наш погляд, удосконалення самостійної та індивідуальної роботи студентів при вивченні курсу „Українська мова професійного спілкування”. Головною ідеєю вдосконалення ми вважаємо розвиток у студентів самостійності у пошуку та набутті знань, застосування знань на практиці й, так би мовити, „ущільнення” інформації шляхом її узагальнення, синтезу й аналізу. Безумовно, що виконання самостійних та індивідуальних завдань допомагає студентам паралельно з цілеспрямованим професійним набуттям знань здійснювати самоосвіту, саморозвиток особистості (пошуковий і дослідницький підходи), які, в свою чергу, передбачають цілеспрямоване розкриття і використання завдатків цієї особистості.

Слід відзначити, що останнім часом підвищились вимоги до формування мовної професійної підготовки студентів у вищих навчальних закладах, про що свідчить збільшення кількості годин на вивчення нашої дисципліни (з 81 години у 2004-2005н.р. до 144 годин у 2005-2006 н.р.). У цьому напрямку слід відмітити й підвищення інтересу до самостійною та індивідуальної роботи студентів в оволодінні мовою професійного спілкування.

На нашу думку, цей інтерес не є випадковим. Він відображає нові вимоги, які висуває наше суспільство до задач освіти. У сучасних умовах від майбутніх фахівців-економістів вимагається професійна мобільність, тобто, вміння швидко оновлювати й підвищувати свою кваліфікацію. Здатність періодичної перекваліфікації залежить у значній мірі від підготовки, яку отримав майбутній економіст у вузі.

Новітні дослідження психологів та педагогів підняли вчення про самостійну навчальну діяльність на вищу сходинку. Вона теоретично обумовлена як найважливіший складовий ланцюжок процесу навчання. Розроблені й психолого-дидактичні основи підвищення ефективності пізнавальної діяльності студентів за допомогою раціонально організованої самостійної та індивідуальної роботи.

У фундаментальних дослідженнях Гальперіна, В.В.Давидова, Б.П.Єсипова, М.Н.Скаткіна, Д.Б.Ельконіна та багатьох інших психологів і методистів самостійна та індивідуальна робота розглядається як одна з основних концепцій дидактики.

Ефективність самостійної та індивідуальної роботи у процесі навчання залежить від умов її організації, від змісту й характеру знань, логіки їх викладу, джерела знань, від взаємозв'язку наявних та передбачуваних знань у змісті даного виду самостійної та індивідуальної роботи, від якості досягнутих студентом результатів у ході виконання цієї роботи.

Р.Б.Срода писав, що „под самостоятельной работой учащихся следует понимать такую их деятельность, которую они выполняют, проявляя максимум активности, творчества, самостоятельности суждения, инициативы”¹

Самостійна та індивідуальна робота студентів допомагає підвищенню ефективності навчання як у відношенні оволодіння системою знань, умінь та навичок, так й у відношенні розвитку здібностей у розумовій та фізичній праці.

Підсумувавши викладене вище, ми можемо сказати, що самостійна та індивідуальна роботи мають велике значення у навчальному процесі. Тому організація цих видів навчання потребує постійного вдосконалення. Під час викладання дисципліни „Українська мова професійного спілкування” слід звернути увагу на формулювання тем, що подаються студентам для самостійного опрацювання. Сформульована тема повинна бути творчого характеру. Перед студентами необхідно поставити основні вимоги:

- самостійне опрацювання теми шляхом аналізу й синтезу різних джерел;
- виклад найголовніших аспектів теми;
- формулювання свого бачення проблеми;
- пропонування можливих шляхів подолання проблеми;
- захист роботи відповідно до поставлених умов.

Отже, самостійна робота студентів-першокурсників з курсу „Українська мова професійного спілкування” полягає в написанні та захисті рефератів, підготовці до співбесід, написанні анотацій наукових статей. Вона передбачає вивчення, конспектування, реферування літератури та вилучення з літературних джерел основоположних ідей досліджуваної проблеми, розгляд якої передбачається на семінарському занятті.

Таким чином, навчання не повинно бути просто передаванням готових знань від викладача до студента. Отримавши головний, основний матеріал, студент повинен вміти знаходити у ході виконання самостійної та індивідуальної роботи допоміжний, додатковий матеріал, оперуючи набутими вміннями та навичками.

Відомо, що проблемою сучасної вищої освіти є низький рівень творчих здібностей студентів, які, на жаль, не вміють творчо мислити, аналізувати, словесно викладати і формулювати свою думку. Це обумовлено, в першу чергу, тим, що хвиля технічного прогресу пропонує необмежені шляхи вилучення потрібної інформації: інтернет, велику кількість книжок, брошур, які містять готові відповіді на питання, навіть тексти готових рефератів, курсових і дипломних робіт. Тому актуальною задачею є розвиток у студентів вмінь творчої діяльності: творчо мислити, приймати нестандартні рішення, самостійно використовувати знання при вирішенні нових проблем, аргументовано відстоювати свою точку зору з того чи іншого складного питання.

Слід звернути увагу й на те, що ефективною формою активізації розумової діяльності є також, на наш погляд, індивідуальні завдання, які дозволяють охопити усіх студентів. Індивідуальна робота з економічними текстами, тренування у їх перекладі українською мовою, робота з економічними, перекладними, тлумачними, етимологічними та іншими словниками також сприяють формуванню знань, умінь та навичок мовної професійної підготовки студентів-першокурсників.

Біль того, для стимулювання й активізації роботи студентів слід урахувати виконання самостійних та індивідуальних завдань при виставленні рейтингу, віддавши цим видам роботи належну кількість балів.

Отже, ми вважаємо, що головною метою вдосконалення організації самостійної та індивідуальної роботи студентів-першокурсників при вивченні курсу „Українська мова професійного спілкування” є активізація творчої, пізнавальної та розумової діяльності студентів. Іншими словами, розвиток здібності к абстрагуванню, аналізу, синтезу, узагальненню, висуванню гіпотез, побудові логічних висновків; гнучкості й дієвості розумової діяльності; потреба в доказі й аргументованості; великий інтерес до джерел виникнення проблеми, способам її вирішення в науці тощо. Досягти цього можна за рахунок пропонування тем для рефератів, для співбесід творчого характеру з викладом своїх думок; вимагання від студентів викладу власного бачення проблеми анотованих наукових статей.